

ΕΚΛΕΚΤΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΤΟΥ LEON LAFAGE

Η ΩΡΑΙΑ ΒΕΝΕΤΣΙΑΝΑ

Κατά τη διάρκεια του ευρωπαϊκού πολέμου — άρχισε να μας διηγείται ο Λιθιέ — μου είχαν άνατεθή διάφορες έμπι-

στευτικές άποστολές στην Ίταλία. Ποιές; Λίγο σάς ενδιαφέρει... Μάθετε μόνο ότι το 1917 θρικόμουν στη Βενετία, σε μία Βενετία όμως πολύ διαφορετική απ' ό,τι την ξέρετε, έρημη, χωρίς καμμία κίνηση, σχεδόν νεκρή. "Όλ' η άριστοκρατία της την είχε εγκαταλείψει από το φόβο των αυστριακών άεροπλάνων... "Ό λαός πάλι είχε σκορπιστή κι' αυτός έδώ κι' εκεί, όπου εύρισκε ένα πιό σίγουρο καταφύγιο... "Αμφαλώς κανένας σας δέν είδε τη Βενετία της πολεμικής περιόδου. Ξέρω ώστόσο μερικούς που δέν θα την ξεχάσουν ποτέ... "Εγώ έν πρώτοις, και για πολλούς λόγους.

"Άλλ' άς ξαναγυρίσω στη διήγησί μου.

"Η κυβέρνησί μας είχε θέσει στη διάθεσί μου, έπειδή ήξερε περίφημα τά ιταλικά, το νεαρό δεκανέα Λουσιέν Φανεμπέρ, ό οποίος μόλις είχε συνέλθει από δύο σοβαρές πληγές που έλαβε στο Βερντέν και ό οποίος, όταν κηρύχτηκε ή έπιστράτευσις, ήταν ακόμα φοιτητής στη Σορβόνη. Είχε περίπου τά μισά χρόνια από μένα και του φερνόμουν σαν να ήταν παιδί μου. Σ' αυτό είχε συντελέσει πολύ και μια έπιστολή που μου είχε στείλει ή γρηά του μητέρα και στην όποια μου έγραφε, μεταξύ άλλων:

"Είμαι κι' εγώ μια καλή Γαλλίδα και ποτέ δέν θα θελήσω ν' άποτρέψω τό παιδί μου από τό καθήκον του. "Ωστόσο, λάθετε υπ' όψιν σας ότι υπήρθε επί 28 μήνες στην πρώτη γραμμή του πυρός κι' ότι ως έκ θαύματος σώθηκε από την τελευταία πληγή του. Είμαι χήρα πρό δέκα χρόνων και δέν έχω άλλον άπ' αυτόν στον κόσμο... Σάς ίκετεύω να μου τόν σώσετε..."

Συνηθίζαμε να παίρνουμε τό όρεκτικό μας με τόν Φανεμπέρ στο «Μπάρ "Άμερικάνο» της πλατείας "Αγίου Μάρκου. "Εκεί συναντούσαμε ένα φιλικό όμιλο από άξιωματικούς "Ιταλούς, "Άγγλους και Γάλλους του ναυτικού και της "Αεροπορίας.

Μιά μέρα, θγαίνοντας από τό μπάρ, είδαμε — συνοδευόμενι από όλα τά περιστέρια της Βενετίας — μια ύπεροχη Βενετσιάνα με καστανόχρυσά μαλλιά, με στόμα φλογερό, με προσωπο πάλλευκο, με μάτια σκοτεινά που μαγνήτιζαν, γεμάτη άριστοκρατική εύγένεια στο παράστημά της. Θα ήταν είκοσιπέντε - είκοσιοχτώ χρόνων τό πολύ ή θεά αυτή του "Ολύμπου.

Μά για ποιόν περνούσε τάχα τόσο έπιδεικτικά μπρός απ' τό μπάρ; Αυτή ήταν ή άπορία μας.

— Θέλετε να τό μάθετε; μάς είπε με σιγανή φωνή ό συμπατριώτης μας άεροπόρος Ζεντίξ. (Είχαμε μια μοίρα γαλλικών καταδιωκτικών άεροπλάνων στο Λίντο). Περνάει για τό νεαρό μας δεκανέα, τό Φανεμπέρ.

Την άλλη μέρα, αναγκάστηκα για λόγους ύπηρεσιακούς, να φύγω για τό Παρίσι, αφήνοντας τόν Φανεμπέρ στη Βενετία. "Όταν ξαναγύρισα, ό άεροπόρος Ζεντίξ μου είπε:

— Τά μάθατε; Στάθηκα καλός προφήτης: "Η ώραία Βενετσιάνα ξεπέσε στο Φανεμπέρ. Είμαι πειά βέβαιος...

— Σε δυσαρρεστεί αυτό;

— "Όχι, είναι πολύ χαριτωμένος ό προστατευόμενός σας. Φοβοόμαι μόνο μήπως αυτή ή γυναίκα δέν είναι έτσι όπως τη θέλουμε.

* * *

Σε λίγες μέρες έφυγα πάλι απ' τη Βενετία, αυτή τη φορά για τη Ρώμη. "Ετσι, μέσα σ' έξη μήνες, δέν είχα μείνει παρά δύο εβδομάδες στη Βενετία.

"Ενα πρωί με κάλεσαν στο ύπουργείο των Στρατιωτικών. Μόλις έφτασα εκεί με εισήγαγαν στο γραφείο του γενικού διευθυντού, ό οποίος μου είπε:

— Καθώς μου άνέφεραν, αισθάνεστε τό πιό ζωηρό ενδιαφέρον για τό δεκανέα Φανεμπέρ.

Τού εξέθεσα άμέσως τούς λόγους του ενδιαφέροντος και της συμπαθείας μου.

— Συγχωρήστε με, κύριε, μου είπε τότε ό διευθυντής. Μά μου φαίνεται... πώς να σάς τό πώ... ότι ή συμπάθειά σας έπεσε άσχημα... Για να σάς μιλήσω καθαρά, ό προστατευόμενός σας θρικόκεται τώρα υπό έπιτήρησιν. "Ό δυστυχημένος έχει έρωτικές σχέσεις με μια γυναίκα που, όπως άνακαλύψαμε τελευταία — κι' αυτό άποτελεί μια δικαιολογία για τό νεαρό δεκανέα — είν' ένας επικίνδυνος πράκτωρ του έχθρου. Γι' αυτό θα σάς παρακαλούσα να φύγετε άμέσως για τη Βενετία για να εξακριβώσετε τί συμβαίνει...

"Εφυγα τό ίδιο θράδυ κιόλας. Μά καθώς τό τραίνο πλησίαζε στη Βενετία, θόρυβος κανονίων έφτανε ως έμας... Κι' όταν άποθιθαστήκαμε κατά τά χαράματα, έμαθα ότι την νύχτα τά γερμανοαυστριακά άεροπλάνα είχαν έπιδράμει στη νύμφη της "Αδριατικής κι' επί δυό ώρες βομβάρδιζαν τά πιό έπίκαιρα σημεία της: τό Ναύσταθμο, τίς στρατιωτικές συγκεντρώσεις, τ' άεροδρόμια, τά άγγλικά ύποβρύχια, σαν να είχαν έπισημάνει από πριν τίς θέσεις τους.

"Όλ' αυτά μου τά άνέφερε ό άεροπόρος Ζεντίξ, ό οποίος έπρόσθεσε στο τέλος:

— "Υπάρχουν πολλοί νεκροί και πληγωμένοι.

— Πώς; έκανα άνήσυχος. Μήπως είναι άνάμεσα σ' αυτούς κανένας γνωστός;... "Ό Φανεμπέρ;

— "Ό Φανεμπέρ είναι σοβαρά πληγωμένος, μά ήσυχάστε, οι γιατροί έλπίζουν να τόν σώσουν... Βρισκόταν σ' ένα σπιτι κοντά στις κατασκηνώσεις που βομβαρδίστηκαν. "Όσο για τη γυναίκα εκείνη (γιατί, δυστυχώς, θρικόκεται μαζί της) εξαφανίστηκε... Τά ξέρω πειά όλα... Αυτή ή γυναίκα ήταν πράκτωρ του έχθρου... Είχε νοικιάσει κάμαρες σε διάφορες συνοικίες κοντά στα σημεία που βομβαρδίστηκαν κι' απ' αυτές οι συνένοχοι της έκαναν φωτεινά σημεία στα έχθρικά άεροπλάνα... "Ετσι ό νυχτερινός βομβαρδισμός προκάλεσε 4-νυπολόγιστες ζημιές.

Τραθήξαμε μαζί με τό Ζεντίξ για τό στρατιωτικό νοσοκομείο. "Ό γιατρός που μου ήτο ύποδέχτηκε και που ήταν γνωστός μου, μου έσφιξε θλιβερά τό χέρι. "Αμέσως ή καρδιά μου σφίχτηκε, γιατί διαισθάνθηκα πως ό Φανεμπέρ είχε πεθάνει... Και, πραγματικά, είχαν ύποκύψει άπάνω στο χειρουργικό τραπέζι την ώρα που τόν έγχειρίζανε... Τόν είχαν μεταφέρει σ' ένα δωμάτιο... "Η νοσοκόμες του, δυό νέες κοπέλλες της ένετικής άριστοκρατίας, λεπτές και λευκές σαν άγγελοι, στεκόντουσαν όρθιες πλάι στο κρεβάτι του, με τό κομπολόι των προσευχών τους στο χέρι. Στο βάθος τά μεγάλα τζάμια των παραθύρων, άφηναν τά γαλάζια και τριανταφυλλένια χρώματα της αύγης να μπαίνουν μέσα. Διατήρησα αυτή την εικόνα μέσα στο μυαλό μου, όπως διατήρησα μέσα στην καρδιά μου τη θλίψη μου και την όργη μου.

Είχε τά μάτια του κλειστά. Φίλησα τό ώραίο του κεφάλι, που ή χλωμάδα του θανάτου του έδινε μια τραγική έκφρασι. Φτωχό παλληκάρι! Φτωχή γρηά μητέρα! Συλλογίζόμουν μια φωτογραφία της που μου είχε δείξει ό Φανεμπέρ και που την παρουσίαζε στο χωριό της, καθισμένη σε μια ψάθινη πολυθρόνα μπροστά στην πόρτα του σπιτιού της. "Από κεί μπορούσε να κυττάζη τό δρόμο απ' τόν όποιο θα ξαναγύριζε ό γυιός της. Μά άλλοίμονο, τώρα πειά δέν θα ξαναγύριζε ποτέ!...

Και καταριόμουν τη Βενετσιάνα. "Αν δέν ήταν αυτή, ό Φανεμπέρ θα κοιμόταν όπως άλλοτε στην καμαρούλα του στο ξενοδοχείο, που δέν είχε πάθει τίποτε απ' τό βομβαρδισμό.

Την άλλη μέρα μια θάρκα πένθιμη και άνθοστόλιστη, με-

τέφερε τὸ πτώμα του στὸ Σάν - Μισελέ, τὸ νησί τῶν νεκρῶν τῆς Βενετίας.

***

"Ἐπειτ' ἀπὸ δυὸ μῆνες ἤμουν στὸ Παρίσι. Ἡ ἀνακωχὴ εἶχε ὑπογραφῆ κι' ἔπειτ' ἀπὸ τὰ χρόνια τοῦ αἵματος, ἄρχιζαν τὰ χρόνια τῆς τρέλλας καὶ τῆς ρουμπας.

"Ἐνα θράδυ θρискόμουν σ' ἕνα ἀπὸ τὰ ρωσικὰ μπάρ δίκου πρώην πριγκήπισσες ἔκαναν τὶς σερβιτόρες καὶ ξεπεσμένοι μεγάλοι δοῦκες ἔπαιζαν μπαλαλαΐκες.

"Ἐξαφνα σήκωσα τὰ μάτια μου σὰν νὰ μὲ φώναξε κάποιος. Μιά γυναίκα εἶχε καρφώσει τὰ βλέμματά της ἐπάνω μου. Ὠραία, μεγαλοπρεπῆς, θαυμασιὰ, φτειασιδωμένη κάτω ἀπ' τὰ φῶτα, συνωδευόταν ἀπὸ ἕναν πολὺ κομψὸ κύριο.

Κι' ἔξαφνα ἡ γυναίκα αὐτὴ ἄφησε τὸ σνοὸ τῆς κ' ἦρθε κατ' εὐθείαν πρὸς ἐμένα:

— Μ' ἀναγνωρίζετε; μὲ ρώτησε.

— Ὁχι, κυρία... Ὡστόσο ἡ φυσιογνωμία σας δὲν μοῦ εἶνε ἀγνωστὴ.

"Ἐγὼ εἶχα σηκωθῆ. Μὰ ἐκείνη κάθησε.

— Μοῦ ἐπιτρέπετε; εἶπε. Γιὰ νὰ μ' ἀναγνωρίσετε θὰ ἔπρεπε νάχω γύρω μου τὰ περιστέρια τῆς πλατείας τοῦ Ἁγίου Μάρκου. Εἶμαι ἡ Βενετσιάνα τοῦ Φανεμπέρ.

"Ὁχι!... Ὁχι!... Μὴ μὲ διώχνετε... Πρέπει νὰ τὰ μάθετε ὅλα, ἀφοῦ ἡ τύχη θέλησε νὰ συναντηθοῦμε... Ἀπὸ τὴ στιγμή πού σὰς εἶδα ἐδῶ μέσα, δὲν μπορῶ πειὰ νὰ ξεφύγω ἀπὸ τὶς ἀναμνήσεις μου... Γκαρσόν, φέρε μου νὰ πιῶ!... Θὰ μάθατε στὴν Ἰταλία ὅτι ἤμουν κατάσκοπος. Ναι, αὐτὸ εἶν' ἀλήθεια...

"Ἐπὶ τρία ὀλόκληρα χρόνια ὅλο τὸ κακὸ πού μποροῦσα νὰ κάνω τὸ ἔκανα. Εἶχα τοὺς λόγους μου, τὰ συμφέροντά μου... Ὄταν συνάντησα τὸ Φανεμπέρ, μοῦ ἄρεσε βέβαια, μὰ μέσον αὐτοῦ, ζητοῦσα ἑσᾶς — ἑσᾶς καὶ ὅλους τοὺς ἄλλους ἀξιωματικούς, τῶν ὁποίων ἦταν φίλος — γιὰ τὶς πληροφορίες μου.

Αὐτὸς δὲν ἤξερε σχεδὸν τίποτε. Ἄγνοοῦσε ὅτι μποροῦσε νὰ μ' ἐνδιαφέρῃ... Κι' ὅταν τὸ ἔξακρίβωσα αὐτὸ, ἀποφάσισα νὰ τὸν ἐγκαταλείψω...

"Ἄλλοίμονο, ἦταν πολὺ ἀργὰ πειὰ... Εἶχα δεθῆ γιὰ πάντα μαζὺ του... Τὸν ἀγαποῦσα.. Τὸν ἀγαποῦσα, ἐγὼ πού ἐργαζόμουν γιὰ λογαριασμὸ τοῦ μίσους... Δόστε μου νὰ πιῶ.

"Ὄταν ἡ ἀστυνομία ἄρχισε νὰ μὲ ὑποπεύεται, ἤμουν ἀκίνδυνη. Δὲν μποροῦσα πειὰ νὰ κάνω τίποτε γιὰ τὴν ἀγαποῦσα... Ἐνοιώθα μιά πρωτογνώριστη εὐτυχία. Ζοῦσα μέσα στὰ ἄστρα κ' ἡ ἀνθρωποσφαγὴ μοῦ προκαλοῦσε φρίκη...

"Ἐξαφνα, ἕνα θράδυ ὁ Φανεμπέρ (εἶχε λάθει ἐκείνη τὴν ἡμέρα δυὸ ἐπιστολὲς ἀπὸ τὴ Γαλλία) ἄρχισε νὰ μοῦ μιλάει γιὰ τὸν πόλεμο πού δὲν θ' ἀργοῦσε νὰ τελειώσῃ, γιὰ τὴν ἐπιστροφή του στὴν πατρίδα του, γιὰ τὶς σπουδές του πού θὰ τὶς ξανάρχιζε... Τὰ ἔλεγε ὅλ' αὐτὰ μ' ἕναν ἐγωϊσμὸ τρυφερὸ καὶ τίμιο... Μὰ δὲν ἔλεγε οὔτε λέξι γιὰ μένα... Δὲν μὲ συμπεριλάμβανε στὴ μελλοντικὴ ζωὴ του. Μὲ εἶχε ἀγαπήσει — εἶμαι βέβαιη γι' αὐτὸ — μ' ἀγαποῦσε ἀκόμα, μὰ ὁ ἔρωσ του γιὰ μένα ἦταν ἕνα ἐπεισόδιο σχετικὸ μὲ τὸν πόλεμο πού δὲν μποροῦσε νὰ ἔχῃ καμμιά σχέσι μὲ τὴ γλυκειὰ εἰρήνη πού θάρχότανε σὲ λίγο. Ἦμουν ἡ Βενετσιάνα — καὶ ὁ καιρὸς τῆς Βενετίας θὰ τελειῶνε.

"Ὁλος μου ὁ ἔρωσ ἀναστατώθηκε μονομιᾶς... Δὲν εἶχα παρὰ αὐτὸν, αὐτὸν μονάχα στὸν κόσμῳ...

Μοῦρχόταν νὰ οὐρλιάξω, νὰ δαγκώσω ἀπὸ τὴ λύσσα μου.. Εὐτυχῶς κατάρθωσα νὰ συγκρατηθῶ, κι' ἔτσι ἐκείνος δὲν ἀντελήφθη τίποτε...

Μὰ, μέσα σὲ μιά ἀστραπιαία σκέψι, εἶχα πάρει τὴν ἀπόφασί μου...

Εἶχα ὀρκιστῆ νὰ μὴν ἀφήσω τὴν εὐτυχία μου νὰ μοῦ ξεφύγῃ...

Ὁ θάνατος θὰ τὴν ἔκανε αἰώνια, αἰώνια, παίρνοντάς μας καὶ τοὺς δυὸ μέσα στὴν ψυχρὴ ἀγκαλιά του.

Βρискόμαστε σ' ἕνα ἀπὸ τὰ δωμάτια ἐκεῖνα πού τὰ εἶχα νοικιάσει ἐπί-

τηδες γιὰ νὰ μπορῶ νὰ κάνω φωτεινὰ σήματα στ' ἀεροπλάνα τῶν Αὐστρογερμανῶν σὲ περίπτωσι ἐπιδρομῆς τους. Μὰ εἶχα ξεχάσει πειὰ τὸν προορισμὸ αὐτῶν τῶν δωματίων, ὅπως καὶ τὸν προορισμὸ τὸ δικό μου. Τὰ ἀφιέρωνα ἀποκλειστικά γιὰ τὸν ἔρωτα, ὅπως κι' ἐγὼ εἶχα δοθῆ ἀποκλειστικὰ στὸν ἔρωτα.

Μὰ ἡ ἀπόφασί πού εἶχα πάρει μ' ἔκανε νὰ ξαναθυμηθῶ ποιά ἤμουν καὶ ποιά ἦταν ἡ δουλειά μου...

Θυμᾶστε ἐκείνη τὴ νύχτα τοῦ τέλους τοῦ φθινοπώρου. Ἡ τμόσφαιρα ἦταν γεμάτη ἠλεκτρισμὸ... Μὰ τί τρελλές πού ἦσαν ἡ στιγμὲς ἐκεῖνες τοῦ ἔρωτος... Ἐμαθα ἀπὸ τότε ὅτι μπορεῖ κανεὶς νὰ ἐξαντλήσῃ μέσα σὲ μιά θραδυὰ ὅ,τι καλύτερο ἔχει ἡ ζωὴ.

Σὲ μιά στιγμὴ ἐγκατέλειψα τὸ Φανεμπέρ μεθυσομένο ἀπὸ τὰ φιλιὰ μου κι' ἀπὸ μιά στενὴ σκάλα ἀνέβηκα στὴ στέγη τοῦ σπιτιοῦ.

Ὀλόγυρα ἀκουγόντουσαν ἡ φωνές τῶν σκοπῶν γιὰ τὶς ἐναέριες ἐπιδρομὲς πού φώναζαν: «Τὸ νοῦ σας στὸν ἀέρα!»

Κι' ἔξαφνα, ἀπὸ τρεῖς διαφορετικὲς μεριές, μουγκρητὰ κινητῶν ἀκούστηκαν μέσα στὴν ἀπέραντη γαλήνη τοῦ οὐρανοῦ...

Ἦσαν τὰ αὐστρογερμανικὰ ἀεροπλάνα πού ἐρχόντουσαν γιὰ ἐπιδρομὴ...

"Ὅλα ἦσαν ἔτοιμα γιὰ τὰ φωτεινὰ σινιάλα... Κι' ἀμέσως χωρὶς νὰ διστάσω καθόλου, ἄρχισα νὰ τα δίνω στ' ἀεροπλάνα...

Μοῦ φαινόταν πὼς ἀποχαιρετοῦσα ἔτσι τὴ ζωὴ καὶ τὸν οὐρανὸ τῆς Βενετίας... Ὄταν ἀναλογίστηκα πὼς θὰ σκότωναν τὸν ἀγαπημένο μου, ἦταν πειὰ ἀργά...

Ἡ ὀβίδες εἶχαν ἀρχίσει νὰ πέφτουν... Τόσο τὸ καλύτερο!...

Κατέβηκα κάτω, κι' ἀντὶ νὰ φύγω ἀπὸ τὸ σπιτί ἐκεῖνο πού θ' ἀποτελοῦσε τὸ στόχο τῶν ἀεροπλάνων γιὰ τὴν ἐπιδρομὴν, ἔβηκα στὴν ἀγκαλιὰ τοῦ Φανεμπέρ...

Ὁ πάταγος πού ἔκαναν ἡ ἐκρήξεις μ' ἔκαναν νὰ νομίζω πὼς εἶχε φτάσει τὸ τέλος τοῦ κόσμου... Κι' ἔξαφνα λιποθύμησα... Ὄταν συνήλθα, θρискόμουν μακρὰ... Οἱ σπυρνοχοὶ μου εἶχαν ἔρθει τὴν τελευταία στιγμή καὶ μὲ εἶχαν τραβήξει ἀπὸ τὴν ἀγκαλιὰ τοῦ ἀγαπημένου μου, ἀφήνοντάς με μονάχα αὐτὸν νὰ σκοτωθῆ...

Μὰ μὴ νομίζετε πὼς δὲν θὰ σκοτωθῶ κι' ἐγὼ... Σήμερα μόλις θγῆκα ἀπὸ τὴν κλινικὴ, ὅπου μὲ εἶχαν κλείσει μῆνες τῶρα... Καὶ τώρα καληνύχτα σας... Αὔριο θὰ μάθετε νέα μου...

Καὶ ἀπομακρύνθηκε μεγαλοπρεπῆς, περήφανη, ἀποφασιστικῆ.

Τὴν ἄλλη μέρα διάβαζα στὶς ἐφημερίδες τὴν εἰδησιὴ τῆς αὐτοκτονίας της.

ANDRE LAFAGE

ΑΝΕΜΩΝΕΣ

ΣΤΟΝ ΑΝΕΜΟ

Ἡ φίλιὰ διαφέρει ἀπὸ τὴν ἀγάπη γιὰ τὴν εἶνε τυφλὴ σὰν κι' ἐκείνη.

Βολταῖρος

Τότε μόνον οἱ ἄνθρωποι ὁμολογοῦν τὰ ἐλαττώματά τους ὅταν ἐλπίζουν ὅτι θὰ τοὺς διαψεύσουν οἱ ἄλλοι.

Ἄμιελ

Νὰ εἶσαι πάνττε καθαρὸς στὰ αἰσθηματά σου, ἄδολος καὶ εἰλικρινὴς στοὺς φίλους καὶ νὰ συγχωρῆς χωρὶς ἐξαιρέσι πάντοτε τὶς πλάνες τῶν ἀνθρώπων.

Ὀυγκῶ

Κάθε μεγάλη ἀγάπη γεννιέται εὐθὺς ἀπὸ τὴν ματιὰ.

Στεκκέτι

Ἡ μεγάλες ιδέες θγῆκαν καὶ θὰ θγαίνουν πάντοτε ἀπὸ τὴν καρδιά μας.

Βωθενάργκ

Ὠραία, μεγαλοπρεπῆς, συνωδευόταν ἀπὸ ἕνα πολὺ κομψὸ κύριο.

ΜΟΝΟΝ ΤΟ «ΜΠΟΥΚΕΤΟ»

ἀγοράζει, εἰς ἀπολύτως ἰκανοποιητικὰς τιμὰς, παλαιὰ βιβλία, ἐφημερίδας καὶ περιοδικὰ, πρὸ τοῦ 1900, διάφορα φυλλάδια, παλιές φωτογραφίες, εἰκόνας, ἔγγραφα κτλ. κτλ. Πληροφορίες: Γραφεῖα «Μπουκέτο», Γερμανοῦ Παλαιῶν Πατρῶν 5, Κήπος Κλαυθμῶνος, 3—9 μ. μ. καθ' ἐκάστην καὶ τὰς Κυριακάς.